

Jaarverslag Faunabeheerenheid Fryslân 2019

1. Kaders

Wettelijke taken en faunabeleid

De Wet natuurbescherming regelt jacht, schadebestrijding en populatiebeheer. Het faunabeleid wordt door Rijk en Provincie vastgesteld. Dit vormt het kader waarbinnen de FBE opereert. Provinciaal beleid ter uitvoering van de Wet natuurbescherming staat in de nota 'Libje en libje litte' uit 2010. Dit is geïmplementeerd via vrijstellingen, ontheffingen en opdrachten op grond van de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017. Voor ganzen geldt de Fryske guozzeoanpak 2017-2020, door Provinciale Staten verlengd t/m 2023. Doel van deze aanpak is om schade door met name winterganzen jaarlijks te verlagen met 5 - 10% en daarmee te komen tot een maatschappelijk geaccepteerde schadehoogte. Daarbij wordt rekening gehouden met de duurzame instandhouding van de internationaal beschermde ganzenpopulaties.

Faunabeheerplannen

De uitvoering van het faunabeleid is beschreven in het Faunabeheerplan 2014-2019. Dit vormt de basis voor tal van ontheffingen. Het faunabeheerplan is in 2019 door de provincie verlengd met de jaren 2020-2021, met uitzondering van winterganzen. Daarvoor geldt sinds 13 oktober 2018 het Faunabeheerplan Winterganzen 2018-2020. Ook dit faunabeheerplan is in 2019 door de provincie met twee jaar verlengd. Het vormt de basis voor schadebestrijding en bescherming van winterganzen.

Vrijstellingen

Vrijstellingen geven aan wanneer specifieke bepalingen in de Wet natuurbescherming niet van toepassing zijn. Ze worden verleend aan grondgebruikers bij opgetreden of dreigende schade. Landelijk vrijgestelde soorten zijn: Canadese gans, houtduif, kauw, zwarte kraai, konijn en vos. Provinciaal vrijgestelde soorten zijn: brandgans, grauwe gans en kolgans (gedurende deel van het jaar), roek, aardmuis, veldmuis en woelrat, kokmeeuw en zilvermeeuw.

Ontheffingen

Ontheffingen worden door de Provincie verleend aan de FBE Fryslân om ingrepen in een (lokale) populatie mogelijk te maken. Omdat een groot aantal ontheffingen in 2019 verliep, zijn door de FBE op 10 september 2019 nieuwe ontheffingen aangevraagd bij de provincie. In 2019 golden de volgende ontheffingen: Koppelvormende ganzen, Overzomerende grauwe gans 2018-2023, Vos met kunstlicht 2019-2020 en Knobbelzwaan (deze laatste is door de provincie ingetrokken n.a.v. een uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland op 4 mei 2020), zie ook bijlage.

Voor het vangen en doden van steenmarters bij Aldeboarn is door de Provincie een ontheffing verstrekt aan het Agrarische Natuur Collectief in plaats van aan de FBE, omdat deze betrekking had op een proef.

Opdrachten

Naast vrijstellingen en ontheffingen gelden er voor een aantal diersoorten ook provinciale opdrachten. Deze regelen de bestrijding van soorten die niet van nature in Europa voorkomen, zoals beverrat, marterhond, muskusrat, nijlgans, wasbeer en rosse stekelstaart, van soorten die niet van nature in Fryslân voorkomen, zoals wild zwijn en van soorten die verwilderd zijn, zoals verwilderde duif, verwilderde grauwe gans (boerengans) en verwilderde kat. Daarnaast heeft de Provincie op 17 december 2019 aan de FBE een Opdracht Reebeheer 2020-2024 gegeven.

2. Uitvoering

Schademeldingen en machtigingen

Als een boer gebruik wenst te maken van een vrijstelling of ontheffing moet hij een schademelding doen bij de FBE via het FaunaSchade Registratie Systeem (SRS). Voor zover hij zelf niet beschikt over een jachtakte vraagt hij een jager om voor hem de schadebestrijding uit te voeren. In geval van een ontheffing kan hij een machtiging aanvragen bij de FBE via het FaunaRegistratie Systeem (FRS). Voor het beheer van gegevens heeft de FBE een licentie op het Fauna Registratie Systeem.

Schadedossier

Sinds 1 november 2018 worden door de FBE – om de administratieve lasten te verlichten - geen (perceelsgebonden) machtigingen meer verstrekt voor ondersteunend afschot op winterganzen op basis van de provinciale vrijstelling. Dit heeft tot gevolg dat de jager niet meer vanuit SRS geïnformeerd wordt over percelen waar schadebestrijding door de boer gewenst is en dat boer en jager ‘over en weer’ niet meer inzicht hebben in elkaars activiteiten. Een andere consequentie is dat de boer geen eigen acties (zonder afschot) meer kan registreren. De invoering van een nieuw Schadedossier, gezamenlijk voor boer, jager, FBE en BIJ12 (dat in opdracht van de Provincie gaat over tegemoetkomingen in schade) moet deze problemen structureel gaan oplossen. Het schadedossier biedt de mogelijkheid om ook preventieve maatregelen en verjaagacties zonder afschot systematisch te registreren en ook te kunnen meenemen in de beoordeling van tegemoetkomingsaanvragen. Daarnaast biedt het schadedossier de mogelijkheid om de aanwezigheid van schadesoorten te registreren en daar in de vereiste verjaagacties rekening mee te houden. Jagers hoeven daardoor minder vaak onnodig het veld in. Tenslotte biedt het schadedossier de mogelijkheid van een eenvoudiger afschotregistratie doordat het uitgaat van de grondgebruikersverklaring als basis voor afschot. Op 29 november 2019 is door de Provincie een aanvullende opdracht verstrekt voor een gedeelte van dit project, waarbij het ging om: ‘in overleg met BIJ12, FBE’s en Natuurnetwerk te komen tot een door alle partijen gedragen voorstel tot aanpassing van FRS/SRS en tot afspraken over een gedeelde financiering van deze aanpassingen’. Door de FBE is veel werk verzet in het uitdenken van de methode en het uitdragen daarvan aan de betrokken partijen (boeren, jagers, Provincie, BIJ12 en FBE’s in andere provincies). De FBE ervaart veel ‘koudwatervrees’ bij de partijen die verantwoordelijk zijn voor de invoering, mogelijk vanwege de complexiteit van de bestaande regelgeving. Omdat de toegekende aanvullende opdracht niet jaargrens overschrijdend was heeft de FBE voor 2020 opnieuw een aanvraag gedaan voor afronding van dit project.

Jachtveldadministratie

In 2018 en 2019 heeft de FBE van de Provincie aanvullende opdrachten gekregen voor het project Jachtveldadministratie. Dit is in 2019 afgesloten. Jachtvelden zijn daarbij in overeenstemming gebracht met de wettelijke eisen, en ingetekend in het Fauna Registratie Systeem om daarmee aan de wettelijke verplichting tot registratie van afschot van jacht- en vrijgestelde soorten te kunnen voldoen. Het aantal niet-ingetekende jachtvelden en de overlap tussen jachtvelden en WBE’s zijn verminderd.

Tellingen

In vrijwel alle WBE’s heeft in 2019 de reetelling plaatsgevonden. Tellen is een voorwaarde voor het kunnen toekennen van afschot door de FBE. De voorjaarstelling faunasoorten (van een groot aantal vogelsoorten welke schade kunnen veroorzaken) en de voorjaarstelling trend (van alle wildsoorten) hebben plaatsgevonden in een deel van de WBE’s. De FBE faciliteert bij het invoeren van gegevens in FRS. De provincie heeft Sovon de opdracht gegeven om maandelijkse tellingen van ganzen in Fryslân uit te voeren, jaarrond. Deze organisatie betreft zo mogelijk de WBE’s bij de uitvoering van de zomertelling.

Faunanetwerk

De FBE heeft een groot netwerk van beleidsmakers, uitvoerders en handhavers op het gebied van jacht, landbouw en natuurbescherming.

Vanuit schaalvoordelen en vanuit het oogpunt van kwaliteit proberen de FBE's onderling en met BIJ12 Faunazaken meer samen te werken. De samenwerking heeft o.a. betrekking op het uitwisselen van documenten zoals faunabeheerplannen, het uitwisselen van kennis en het koppelen van faunagegevens. Het is lastig hierbij de baten en de kosten gelijkelijk te laten drukken op de afzonderlijke FBE's. De FBE Fryslân wil hierin loyaal meedoen voor zover zij daar budgettaire toe in staat gesteld wordt.

3. Soorten

Ganzen

De ontheffing voor legselbeperking en doden van de overzomerende grauwe gans is verlengd voor de periode 2018-2023. Tegen deze ontheffing heeft de FBE zelf op 3 november 2018 bezwaar ingediend, omdat deze de mogelijkheden zowel voor legselbeperking als voor afschot van overzomerende grauwe ganzen onbedoeld inperkt ten opzichte van de eerdere ontheffing. Het bezwaar zal informeel worden afgehandeld tussen Provincie en FBE. In 2019 heeft de FBE tevens verlenging, dan wel vernieuwing aangevraagd van de ontheffingen voor overzomerende brandganzen en kolganzen of om die zo mogelijk te vervangen door een provinciale vrijstelling.

Weidevogels en predatiebeheer

In 2019 heeft de FBE als agenda-lid deelgenomen aan het Olterterp-overleg over weidevogelbescherming, waarbij de FBE predatiebeheer inbrengt.

Ter bescherming van weidevogels binnen weidevogelkansgebieden en in een bufferzone van 5 km daaromheen, heeft de FBE in 2019 een nieuwe ontheffing aangevraagd voor het doden van vossen met gebruikmaking van geweer en kunstmatige lichtbron in combinatie met nachtzichtapparatuur, voor de maanden december t/m juni. Voorwaarde is een door GS goedgekeurd predatiebeheerplan, opgesteld volgens het Protocol Predatiebeheer bij Weidevogels, waaruit de noodzaak blijkt van aanvullende bestrijdingsmogelijkheden voor de vos.

Voor het doden van steenmarters in een beperkt gebied rond Aldeboarn is in 2018 door de Provincie bij wijze van experiment ontheffing verleend aan de Gebiedscoöperatie It Lege Midden U.A. Deze aanpak is buiten de verantwoordelijkheid van de FBE om tot stand gekomen.

Reeën

De FBE heeft geconcludeerd dat een streefstand en een maximaal afschot niet langer voldoen, omdat het aantal aanrijdingen met reeën, met als gevolg materiële schade, lichamelijk letsel en dode, verminkte of gewonde dieren blijft stijgen. Op 4 april 2019 heeft de Faunabeheereenheden Fryslân, daarom samen met die van Utrecht en Gelderland en met BIJ12 Faunazaken een Expert meeting 'Reeënbeheer in Perspectief' georganiseerd om op de grens van provinciaal beleid en uitvoering een weg te zoeken voor toekomstig reebeheer. In het verlengde hiervan heeft de Provincie Fryslân op 18 juni 2019 nieuw beleid voor reeën vastgelegd waarbij populatiebeheer op basis van een draagkrachtberekening niet langer het uitgangspunt is, maar de verkeersveiligheid. De Provincie wil dat de FBE het beheer zodanig inricht dat het aantal aanrijdingen met reeën per jaar op de vaste wal niet uitkomt boven de 500, op Ameland maximaal 10 en op Terschelling maximaal 5. Daarvoor heeft de FBE in 2019 gewerkt aan een Faunabeheerplan Ree 2020-2024 dat past binnen dit nieuwe beleid en waarin staat hoe de FBE de uitvoering van het reebeheer gaat aanpakken. Omdat het binnen het

bestuur niet lukte om dit faunabeheerplan met de statutair vereiste unanimiteit vast te stellen heeft de Provincie op 17 december 2019 aan de FBE een opdracht ree-beheer 2020-2024 gegeven. Verder is in 2019 gewerkt aan de implementatie van een valwildregeling. Het ging om het ontwikkelen van een regeling om aangereden of anderszins verongelukte reeën te melden, registreren, bergen en af te voeren.

Damherten

In september 2019 heeft GS nieuw beleid voor damherten vastgesteld en aan de FBE verzocht om een faunabeheerplan voor damherten op te stellen en op basis hiervan een ontheffing of opdracht voor het beheer van damherten aan te vragen. Het Faunabeheerplan Damhert dient te worden gebaseerd op nieuw vastgesteld provinciaal beleid voor bescherming en beheer van damherten in Fryslân. Verkeersveiligheid en (dreigende) schade aan inheemse flora en fauna zijn belangen die ingrijpen in populaties damherten kunnen rechtvaardigen. Voor het opstellen van een faunabeheerplan heeft de FBE in oktober 2019 de noodzakelijke financiële middelen gevraagd in de vorm van een aanvullende opdracht. Deze is eind november door de Provincie verleend, waardoor de werkzaamheden grotendeels doorgeschoven zijn naar 2020.

4. Bestuur en financiën

Bestuur

Het bestuur van de Stichting Faunabeheereenheid Fryslân (FBE) bestond in 2019 uit D.D. (Douwe) Anema namens de agrariërs, A. (Auke) Boersma namens de terreinbeherende organisaties, H.H. (Henk) de Bruin namens de jagersverenigingen, L. (Luuk) Geerts (tot 19-12-2019) en R. (Reinhart) van Norel (sinds 19-12-2019) namens het Friesch Particulier Grondbezit, H. (Hans) Kroodsma namens het Kollektivenberied Fryslân als vertegenwoordiger van maatschappelijke organisaties en G.J. (Gijs) Wouters als onafhankelijk voorzitter. Daarnaast heeft de FBE een 'vrije stoel' om, afhankelijk van de agenda, gebruik te maken van de kennis bij overige partijen en te zorgen dat alle geluiden gehoord worden. Hiervan is gebruik gemaakt op 9-9-2019 door Hans de Boer, voorzitter van Vereniging Het Reewild voor Noord-Nederland.

Als waarnemers namen deel aan de bestuursvergaderingen J. (Johan) Wesselink namens BIJ12 (t/m 14-02-2019) en G. (Gerben) Mensink en F. (Fokke) Wagenaar namens de Provincie. Het secretariaat ingevuld door R.F. (Robbert) de Vries als secretaris en door P.O. (Peter) de Vries als beheerder van het Fauna Registratie Systeem (FRS). Het penningmeesterschap werd ingevuld door L. Geerts en zal voortaan worden uitbesteed.

In verband met de bestuurlijke veranderingen is de inschrijving bij de Kamer van Koophandel in 2019 gewijzigd en is gewerkt aan nieuwe statuten. In 2019 zijn logo en lay out van brieven en website in overeenstemming gebracht met die van de andere FBE's om landelijk meer uniformiteit uit te stralen. Het bestuur heeft in 2019 zeven keer vergaderd.

Financiën

De FBE wordt volledig gefinancierd door de provincie. De bestuursleden ontvangen een vacatiegeld, het secretariaat is uitbesteed aan Ingenieursbureau De Overlaat te Wirdum. Voor het gebruik van het Fauna Registratie Systeem gelden jaarlijkse licentiekosten.

In 2019 heeft de FBE een boekjaarsubsidie ontvangen van € 208.000,-. Later kwam daar een compensatiebedrag bij omdat de FBE in 2018 aanvullende opdrachten vanuit de boekjaarsubsidie 2018 voorgefinancierd had. De reguliere begroting was daarmee als volgt opgebouwd. De verantwoording van alle uitgaven is in het separate financiële jaarrapport verantwoord.

reg/aanv	reg
vr/tw/aw	(Alle)

Som van incl.BTW 2019	Kolomlabels			
Rijlabels	bestuur	onderst	uitbest.	Eindtotaal
Communicatie	€ 990	€ 9.196	€ 2.000	€ 12.186
Faunanetwerk	€ 1.760	€ 5.566		€ 7.326
Indirect	€ 17.545	€ 53.512	€ 8.000	€ 79.057
Landelijke overleg	€ 1.980	€ 10.346		€ 12.326
Rapportage en evaluatie	€ 6.105	€ 11.888	€ 600	€ 18.593
Reiskosten	€ 2.850	€ 1.290		€ 4.140
Wettelijke basis	€ 220	€ 20.733	€ 26.000	€ 46.953
Faunabeheerplannen alg	€ 2.695	€ 7.127		€ 9.822
Faunabeheerplan ree	€ 17.540	€ 16.208	€ 26.620	€ 60.368
Eindtotaal	€ 51.685	€ 135.866	€ 63.220	€ 250.771

Buiten de boekjaarsubsidie zijn in 2019 aanvullend opdrachten verstrekt door de Provincie aan de FBE voor de volgende activiteiten:

reg/aanv	aanv
vr/tw/aw	(Alle)

Som van incl.BTW 2019	Kolomlabels			
Rijlabels	bestuur	onderst	uitbest.	Eindtotaal
Jachtveldadministratie		€ 8.827		€ 8.827
Schadedossier	€ 880	€ 13.564	€ 7.759	€ 22.203
Valwildregeling	€ 1.641	€ 1.839	€ 5.000	€ 8.480
Faunabeheerplan damhert	€ 7.340	€ 5.518	€ 30.000	€ 42.858
Waarnemingen in FRS		€ 3.678	€ 10.000	€ 13.678
Eindtotaal	€ 9.861	€ 33.426	€ 52.759	€ 96.046

Publicaties

- Rapportage Ontheffingen Overzomerende ganzen, Ontheffingsperioden 2018 tot 1 juli 2019, december 2019.
- Ganzennieuwsbrief nr 2, maart 2019
- Rapportage Ontheffing Knobbelzwaan 2015-2019, Ontheffingsperiode: 1 juli 2018 t/m 30 juni 2019, december 2019
- Overzicht Faunabeheer gegevens Ree, Ontheffingsperiode: 1 januari 2014 t/m 10 december 2019, december 2019
- Rapportage Ontheffing Vos met Kunstlicht 2017-2019, Ontheffingsperiode: 1 december 2018 t/m 1 juli 2019, december 2019
- Rapportage Leden- en jachtveldadministratie bij WBE's, december 2019.

Bijlage 1 Ontheffingen

nr. Frl.	soort	handeling	periode	gewas en gebied	gemachtigde	voorwaarden	tijd	nodig	opm
1466531	vos met kunstlicht		2017-2019, van 1 december tot en met 30 juni.	zie website provincie	Collectief, jachtaktehouder	aardhonden van 1 maart tot 1 juli ter opsporing van jonge vossen. Melding vooraf bij prov.	van zonsondergang tot zonsopkomst.	1-12-2019	warmtebeeldkijker toevoegen
680022015	koppelvormende ganzen	doden	2015 tot en met 2019	werkgebied FBE	TBO of WBE	vooraf melden bij FUMO, bij voorkeur beide partners	zonop-zononder	1-2-2020	ontheffing
680012015	knobbelzwanen	doden en legselbeperking	29 januari 2015 tot en met 31 december 2019	grasland: FBE Fryslân m.u.v. Waddeneilanden en WBE's Beneden de Linde, Midden Ooststellingwerf en Zuid Oost Hoek, granen: WBE Om 'e Terpen.	doden: WBE, grondgebruiker, jachtaktehouder, legselbeperking: WBE	doden: 2 preventieve maatregelen en vooraf melden bij FUMO, ter ondersteuning van verjagingsacties, niet broedend of jongen. Max. 2 per verjagingsactie.	zonop-zononder	1-1-2020	splitzen in vrijstelling voor onderst. afschot en ontheffing voor legselbeperking
680062015	overzomerende brandganzen	doden en legselbeperking	2015- 2019, eieren: 1 februari tot en met 31 mei, afschot: 1 maart tot en met 31 oktober	eieren: FBE Fr. Afschot: grasland WBE's: Ameland, de Alde Slachte, de Dongeradielen, de Lauwers, de Lytse Súdwesthoeke, de Marne, de Marren, de Middelsee, De Veenpolders, Smallingerland, Gaasterlân e.o., It Bûtenfjild, Kuinder en Linde, Midden-Opsterland, Om de Terpen, Schiermonnikoog, Skarsterlân, Tytsjerksteradiel-Súd, Tusken Waed en Stêd en Uttingeradeel; granen WBE's de Dongeradielen, de Lauwers, de Lytse Súdwesthoeke, Om de Terpen en Tusken Waed en Stêd; graszaad: WBE's de Dongeradielen en Om de Terpen; klaver: WBE's de Dongeradielen; maïs: WBE's de Dongeradielen, de Lauwers en Uttingeradeel; bieten: WBE de Dongeradielen.	afschot: WBE, grondgebruiker of jachtaktehouder. Legselbeperking: door gemachtigde aangewezen personen	lokmiddelen vanaf 1 april	uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang	legfels 1-2-2020, afschot 1-4-2020	1. splitzen in vrijstelling voor onderst. afschot en ontheffing voor legselbeperking. 2. uitbreiding WBE Terschelling
680.072.015	overzomerende kolganzen	doden en legselbeperking	2015-2019, egselbeperking 1 februari tot en met 31 mei, afschot 1 juni tot en met 31 oktober	grasland: WBE's Aengwirden-Schoterland, de Alde Slachte, de Dongeradielen, de Lauwers, de Lytse Súdwest-hoeke, de Marne, de Marren, de Middelsee, De Veenpolders, Smallingerland, Gaasterlân e.o., It Bûtenfjild, Kuinder en Linde, Midden-Opsterland, Gaasterlân, Tytsjerksteradiel-Súd en Uttingeradeel; granen: WBE's de Dongeradielen, de Lauwers, de Marne, Skarsterlân; graszaad: WBE's de Lauwers; maïs: WBE Uttingeradeel.	afschot: WBE, grondgebruiker of jachtaktehouder. Legselbeperking: door gemachtigde aangewezen personen		uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang	legfels 1-2-2020, afschot 1-6-2020	splitzen in vrijstelling voor onderst. afschot en ontheffing voor legselbeperking
1574214	overzomerende grauwegans	doden en legselbeperking	2018-2023	werkgebied FBE	afschot: WBE, grondgebruiker of jachtaktehouder. Legselbeperking: door gemachtigde aangewezen personen		uur voor zonsopgang tot een uur na zonsondergang	loopt door	splitzen in vrijstelling voor onderst. afschot en ontheffing voor legselbeperking, zie bezwaar 3-11-2018